

MILLIY SAN'ATIMIZNI RIVOJLANTIRISHDA XALQ CHOLG'ULARINING O'RNI

Gulchexraxon Jurayeva

Namangan davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: *Milliy san'atimizni rivojlantirishda xalq cholg'ularining o'rni katta ahamiyatga ega. Ushbu maqola xalq cholg'u asboblarining tarixiy ildizlari, ularning o'ziga xosligi hamda milliy madaniyatimizdagi ahamiyatini o'rganadi. Xalq cholg'ulari milliy musiqa merosini boyitib, ijodiy jarayonlarda milliylikni saqlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, maqolada xalq cholg'ularini asrab-avaylash va kelajak avlodlarga yetkazish orqali milliy san'atni rivojlantirishda ko'rsatiladigan ta'sirlar haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *Milliy san'at, cholg'u asboblari, musiqa, urf-odatlar, an'analar, ohanglar va ritmlar, milliy qadriyat.*

Milliy san'at har bir xalqning madaniyati, tarixi va an'alarining ajralmas qismi bo'lib, uning rivojlanishi bevosita xalqning o'ziga xosligini saqlab qolishda muhim rol o'ynaydi. Bu borada xalq cholg'ulari muhim ahamiyat kasb etadi. Ular nafaqat musiqiy merosimizni avlodlardan avlodga yetkazish, balki milliy o'zlikni tarbiyalash va saqlashda ham katta ta'sirga ega.

Xalq cholg'ulari asosan ikki turga bo'linadi: torli va zarbli cholg'ular. Har bir cholg'u turi o'ziga xos ovoz va ijro uslubiga ega bo'lib, milliy musiqiy ijodiyotda alohida o'rin tutadi. Eng ko'zga ko'ringan cholg'ular quyidagilardir:

Doira – zarbli cholg'u bo'lib, marosimlar va bayramlarda ijro etiladi. Uning ovozi xalq qo'shiqlarini jonlantirib, musiqaga tantanavor ruh beradi.

Dutor – torli cholg'u bo'lib, asosan ayollar tomonidan ijro qilinadi. Uning yumshoq ovozi xalq qo'shiqlari va dostonlarni to'ldiradi.

Tanbur – katta hajmdagi torli cholg'u bo'lib, klassik musiqa asarlari ijrosida keng qo'llaniladi.

Nay – puflama cholg'u bo'lib, ko'proq sof milliy kuylarni ijro etishda muhim ahamiyatga ega.

Bu cholg'ularning barchasi milliy musiqiy an'analarni saqlash va rivojlantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lib, xalq orasida keng tarqalgan.

Xalq cholg'ularining tarixi

O'zbek xalq cholg'ulari ming yillar davomida rivojlanib, takomillashgan. Ular nafaqat xalqning hayoti, mehnati va urf-odatlari bilan chambarchas bog'liq bo'lib, balki milliy musiqaning asosiy asboblari sifatida xizmat qilib kelgan. Cholg'ularimizning ko'pchiligi qadimiy va noyob bo'lib, ularning ko'plari hozir ham ishlatilmoqda.

Masalan, doira, dutor, tanbur, gijjak kabi cholg'ular xalq orasida keng tarqalgan va milliy musiqiy ijroning ajralmas qismi bo'lib qolgan.

Xalq cholg'ularining milliy san'atdagi roli

Xalq cholg'ulari milliy san'atimizda bir nechta yo'nalishda muhim o'rin tutadi:

Musiqiy merosni saqlash: Xalq cholg'ulari orqali qadimiy kuy va qo'shiqlar avlodlarga yetkaziladi. Ular milliy musiqamizning asl ohanglari va ritmlarini saqlab qoladi.

Xalq cholg'ulari musiqiy merosimizni saqlashda beqiyos ahamiyatga ega. Ular orqali qadimiy kuy va qo'shiqlar avlodlarga yetkaziladi, shuningdek, milliy musiqamizning asl ohanglari va ritmlarini saqlab qoladi.

Qadimiy kuy va qo'shiqlarni avlodlarga yetkazish

Xalq cholg'ulari nafaqat musiqiy asboblarning sifatida, balki tarixiy va madaniy ma'lumotlarning saqlovchisi sifatida ham xizmat qiladi. Ular orqali xalqimizning tarixi, urf-odatlari va hayot tarzining ko'plab jihatlari aks etadi.

Musiqasi va an'analar

Xalq musiqasi va cholg'ulari o'zaro bog'liq bo'lib, har bir musiqiy asar va ritm muayyan urf-odatlar va marosimlar bilan bog'liq. Masalan, to'ylar, tug'ilgan kunlar va boshqa tantanalarda ijro etiladigan kuylar orqali an'anaviy qadriyatlar va his-tuyg'ular avlodlardan avlodga o'tkaziladi.

Asl ohanglar va ritmlar

Xalq cholg'ulari yordamida ijro etilgan kuylar va qo'shiqlar asl ohanglarni, turli melodiyalar va ritmlarni saqlab qolish imkonini beradi. Bu esa milliy musiqamizni yanada boyitadi va uni zamonaviy musiqada ham saqlab qolishga yordam beradi. Xalq cholg'ularining o'ziga xosligi va tarixi, ularning ohanglari va ritmlari xalqimizning madaniy merosini yanada mustahkamlaydi.

Shunday qilib, xalq cholg'ulari nafaqat musiqa yaratish vositasi, balki xalqimizning tarixiy va madaniy merosini saqlashda muhim rol o'ynaydi. Ular kelajak avlodlari uchun qadriyatli bo'lib qoladi.

Madaniy an'analarni davom ettirish: Xalq cholg'ulari bayramlar, marosimlar, tantanalari va to'ylarda muhim ahamiyat kasb etadi. Ular nafaqat musiqiy ijroda, balki milliy qadriyat va an'analarni davom ettirishda ham xizmat qiladi.

Xalq cholg'ulari milliy qadriyat va an'analarni davom ettirishda muhim rol o'ynaydi. Ular bayramlar, marosimlar, tantanalari va to'ylar kabi ijtimoiy tadbirlarda ajralmas qismga aylangan. Ushbu cholg'ular yordamida xalqimizning madaniyati, urf-odatlari va tarixiy an'analari avlodlardan avlodga yetkaziladi.

Bayramlar va marosimlar

Xalq cholg'ulari bayramlarda va marosimlarda muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, Navro'z, Qurbon hayiti kabi milliy bayramlarda cholg'ulari asboblari yordamida

ijro etilgan kuylar va qo'shiqlar tadbirga ma'naviy ruh bag'ishlaydi. Bu tadbirlar davomida ijro etilgan musiqalar milliy birligini mustahkamlaydi va xalq orasida do'stlik va hamjihatlikni yanada oshiradi.

Tantanalalar va to'ylar

To'ylar va tantanalarda xalq cholg'ulari nafaqat musiqiy ijroda, balki marosimlar va an'anaviy rasm-rusumlarni bajarishda ham muhim rol o'ynaydi. Xalq cholg'ulari orqali ijro etilgan kuylar va raqslar to'ylar kashfiyotiga va shodlikka hissa qo'shadi. Ular, shuningdek, mehmonlarni va ishtirokchilarni birlashtirib, tantanalarni yanada ko'tarinki ruhda o'tkazishga yordam beradi.

Milliy qadriyat va an'analarni davom ettirish

Xalq cholg'ulari xalqimizning milliy qadriyatlarini va an'analarni davom ettirishda ham muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Ijrochilar o'z ijro uslubida urf-odatlarini, turmush tarzini va madaniyatni aks ettiradigan asarlarni ijro etadilar. Bu orqali yangi avlodlar o'z xalqining tarixiga, madaniyatiga va an'anasiga hurmat bilan yondoshadilar.

Shunday qilib, xalq cholg'ulari milliy an'analarni davom ettirishda va madaniy merosimizni saqlashda muhim ahamiyatga ega. Ular nafaqat musiqiy asboblarning sifatida, balki xalqimizning tarixiy va madaniy qadriyatlarini shakllantiruvchi muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Ijodiy o'zgarishlar va rivojlanish: Xalq cholg'ulari ijrochilari va bastakorlari milliy ohanglarga zamonaviy uslublarni kiritib, san'atni yangilashga va yangi yo'nalishlarga yo'l ochmoqda. Bu jarayon xalq musiqasini yanada boyitib, uni zamonaviy san'at maydonida munosib o'rin olishiga yordam beradi.

Milliy o'zlikni mustahkamlash: Xalq cholg'ularining tovushlari, ohanglari va ritmlari xalqning ruhiyatini, uning ichki dunyosini aks ettiradi. Ularda xalqning tarixi, madaniyati va milliy o'zligi yashaydi. Shu sababli, ular milliy o'zlikni mustahkamlashda beqiyos vosita bo'lib xizmat qiladi.

Zamonaviy san'atda xalq cholg'ulari

Bugungi kunda xalq cholg'ulari nafaqat milliy musiqamizda, balki zamonaviy musiqiy janrlarda ham keng foydalanilmoqda. Ko'plab bastakorlar va ijrochilar xalq cholg'ularidan foydalanib, yangi asarlar yaratmoqda, ular milliy va zamonaviy musiqaning uyg'unligini ta'minlashda muhim vositaga aylanmoqda.

Xalq cholg'ularining rivoji va ularning milliy san'atdagi o'rni kelajakda ham yanada mustahkamlanib, milliy madaniyatimizning boyligini va noyobligini dunyoga namoyon qilishda davom etadi.

Xulosa

Xalq cholg'ulari milliy san'atimizning ajralmas qismi bo'lib, ular nafaqat tarixiy va madaniy merosimizni saqlab qoladi, balki san'atning rivojlanishiga, yangilanishiga va kengayishiga katta hissa qo'shadi. Ularning o'ziga xosligi va noyobligi xalqimizning milliy o'zligini anglashda va uni kelajak avlodlarga yetkazishda katta ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/o-zbek-xalq-cholg-ulari-va-ularning-milliy-madaniyatimiz-rivojidadagi-ahamiyati>
2. <https://cyberleninka.ru/article/n/sozandalar-san-atida-milliy-cholg-ularning-o-rni>
3. https://uniwork.buxdu.uz/resurs/13024_2_09772875C7840B6AE33CCE5E74AB774F85DD6976.pdf